

Recensies

Suzanne Hautvast*

Olivier Ameisen (2009). *Het einde van mijn verslaving. Het verhaal van een beroemde cardioloog die zichzelf genas van alcoholisme*. Amsterdam: Nieuwezijds. ISBN 978 90 5712 295 8, € 19,95.

In november 2000 las de Amerikaanse cardioloog Olivier Ameisen (1953) voor het eerst over het effect van de spierverlapper baclofen op de hunkering naar cocaïne. Ameisen verbleef op dat moment bij zijn moeder in Parijs. Hij had de Verenigde Staten verlaten om op adem te komen van een ruim drie jaar durende heilloze strijd tegen zijn alcoholverslaving. Hij legde het artikel naast zich neer en ging verder met drinken. Een jaar later las hij het artikel, tussen twee 'binges' in, opnieuw. De resultaten over het effect van baclofen gaven hem moed. Baclofen vermindert de hunkering naar cocaïne, alcohol en nicotine, brengt de amygdala tot bedaren en laat spasmen van de patiënt verdwijnen. Hij ging op onderzoek uit, las meer positieve resultaten en nam in maart 2002 op eigen initiatief zijn eerste dosis baclofen (drie-maal daags 5 mg).

* Drs. S. Hautvast is coördinator Huiskamer Aanloop Prostituees bij De Tussen-voorziening te Utrecht. E-mail: suzannehautvast@lombok.nl.

Voor Ameisen leek baclofen een laatste redmiddel. In maart 1997 belandde hij op de eerste hulp van een New Yorks ziekenhuis zonder meteen te weten wat er was gebeurd. Het was niet de eerste keer dat hij zich bewusteloos had gedronken, maar het kwam wel steeds vaker voor. Hij realiseerde zich dat hij zichzelf moest beschouwen als een probleemdrukker. Een lange weg langs ziekenhuizen, ontwenningssklinieken en therapeuten volgde. In ongeveer twee jaar tijd werd hij in de Verenigde Staten zo'n tienmaal in een ziekenhuis of kliniek opgenomen.

In de zomer van 1999 ging hij naar Parijs waar hij ook nog een keer, gedwongen, werd opgenomen. Tijdens en tussen de opnames door onderging hij acupunctuur, hypnotherapie, cognitieve gedragstherapie, 'rational recovery', deed hij aan sport en yoga. Hij was ook een frequent bezoeker van de AA. Voortdurend voerde hij met zichzelf en zijn behandelaren de discussie wat ten grondslag ligt aan zijn drankgebruik. Hij is zelf van mening dat zijn chronische sombere stemming, geërfd van zijn moeder, hem tot drinken aanzet. Hij is ervan overtuigd dat hij kan stoppen met drinken als zijn angst af-

neemt. Zijn behandelaren stelden echter dat zijn angst vanzelf zou afnemen als hij zou stoppen met drinken. Niets hielp Ameisen om van zijn verslaving af te komen. Bovendien waren de opnames en therapieën bijzonder kostbaar. Zijn ziektekostenverzekering dekte een behandeling van vijftienduizend euro per jaar. Met een behandeling in een (weliswaar dure) kliniek van vijfhonderd dollar per dag, was zijn verzekering al snel niet meer bereid om te betalen en betaalde hij behandelingen uit eigen zak. Ameisen raakte er steeds meer van overtuigd dat gedragstherapie niet de oplossing was voor zijn probleem. Hij zocht het in een medische oplossing: baclofen. Hij vond echter geen arts die het middel aan hem wilde voorschrijven. Hij besloot zijn eigen verslavingsarts te worden en schreef zichzelf het medicijn voor. Het middel had onmiddellijk effect: zijn spieren ontspanden en hij sliep beter dan ooit. Hij verhoogde de dosis in enkele maanden tot 180 mg per dag en later nog tot 270 mg, maar ging later weer terug naar 120 mg per dag. Vanaf februari 2004 wist baclofen de drang naar alcohol helemaal te onderdrukken. Hij nam nog driemaal de proef op de som en ontdekte dat hij, soms met een hogere dosis, de drang naar alcohol kon onderdrukken. Ondertussen verzamelde hij steeds meer informatie over het medicijn en ging over tot publicatie van een casestudy in het tijdschrift *Alcohol and Alcoholism* (maart 2005; zie www.alcalc.oxfordjournals.org). Hiermee startte hij een discussie over het gebruik van baclofen. Inmiddels is het een druk onderzocht middel bij alcoholverslaving - er is ook al gecon-

troleerd onderzoek. De resultaten zijn veelbelovend, maar de stof zelf heeft ook verslavende en sedatieve eigenschappen die niet zonder gevaar zijn. Baclofen is chemisch identiek aan ghb en verwant aan benzo's als oxazepam en diazepam. Het is dus een controversieel middel waarover veel wordt gediscussieerd.

Simone van de Lindt, Rozemarijn Esselink, Harry Gras e.a. (red.) (2009). *Een verhaal apart. Praktijkverhalen over dilemma's in de bemoeizorg.* Amsterdam: SWP. ISBN 978 90 8850 007 7, € 21,65. Binnen de openbare geestelijke gezondheidszorg is bemoeizorg al lang en breed ingeburgerd. Het is een succesvolle benadering gebleken om sociaal kwetsbaren te helpen met problemen op diverse levensgebieden. Het zijn doorgaans mensen die niet zelf om hulp vragen. Het initiatief voor het contact ligt dikwijls bij een hulpverlener of iemand uit de omgeving van de cliënt. Het werk van bemoeizorgers heeft bovenal als doel moeilijke mensen die door velen zijn uitgesloten weer 'in te sluiten'. Een verhaal apart laat op zeer toegankelijke wijze zien hoe bemoeizorgers in Nederland te werk gaan. In twintig verhalen komen zij aan het woord over hun cliënten, de dilemma's die zij tegenkomen en de oplossingsrichtingen die zij kiezen. Dit boek moet vooral gelezen worden door hulpverleners die ervan uitgaan dat hulp alleen helpt als de cliënt er rechtstreeks om vraagt. Deze praktijkverhalen laten zien dat met veel geduld ook de mensen bereikbaar zijn die de hoop op hulp allang hebben opgegeven. Jammer is dat er geen inleiding aan de verhalen voorafgaat. De meerwaarde van

een inleiding had kunnen zijn dat bestaand onderzoek naar bemoeizorgpraktijken, waar nu lang niet alle praktijkverhalen naar verwijzen, met elkaar was vergeleken en effectieve bestanddelen en dilemma's op een rij waren gezet. Nu moet de lezer uit iedere afzonderlijke bijdrage halen wat de waarde van bemoeizorg is. Overduidelijk is bijvoorbeeld dat de presentiebenadering vaak wordt toegepast. Interessant was geweest als was uitgelegd hoe deze benadering, wars van de onmiddellijke jacht op problemen, zich verhoudt tot het assertieve optreden van bemoeizorgers.

Hoewel het nergens in de publicatie wordt genoemd, is het boek waarschijnlijk een initiatief van de Groningse bemoeizorgers De Daltons. Allen leveren een bijdrage aan deze bundel. Naar eigen zeggen (op hun website) werken deze cowboys van de bemoeizorg op een ietwat kritische maar innovatie wijze aan een samenleving die ruimte maakt voor kwetsbare burgers. Op hun jaarlijkse congres in Groningen nemen ze het zorgsysteem verfrissend en met humor onder de loop. De Daltons: onthoud die naam.